Jarosław Malicki

O cizích geografických jménech v *Kronice české* Václava Hájka z Libočan Hájkova kronika je bohatá na příklady užívání a vytváření mnoha vlastních jmen. Názvy cizích geografických objektů, které ohraničují obzor jejího poznání, svědčí o rozsahu zájmů a potřeb komunity uživatelů českého jazyka v 16. století vzhledem ke komunikaci se sousedními a dalšími společnostmi. Repertoár těchto názvů, jakož i stabilizaci či rozdílnost jejich forem můžeme do jisté míry vnímat jako dokumentaci rozvoje české exonymie. Jsou však také integrální součástí konkrétního díla, jeho individuálních vlastností invenčních a stylistických a v něm obsažených intencí.

František Martínek

Stylové rejstříky Hájkovy *Kroniky české* Příspěvek ukáže na příkladu Hájkova textu, do jaké míry je možné a přínosné usuzovat z povahy příběhu na užité jazykové prostředky. Východiskem zkoumání budou následující jazykové roviny: hlásková (podoby s provedenými a neprovedenými hláskovými změnami {versus tiskařský úzus}), lexikální (srovnáním s dostupnými zdroji {se zaměřením na frazeologii}) a syntaktická (víceslovná pojmenování, větná stavba). Příspěvek dále porovná vybrané jazykové prostředky v české verzi Hájkovy kroniky a v jejím německém překladu J. Sandela. Součástí příspěvku bude diskuze o použitých metodách zkoumání (relevance zpracovaných statistik apod.).

Jana Pleskalová

Vlastní jména osobní v Hájkově *Kronice české* Příspěvek se zabývá analýzou antroponym obsažených v Hájkově *Kronice české*. Pozornost je věnována jménům obyvatel českých zemí, a to jak jejich jednotlivým antroponymickým typům, tak konkrétním jednotlivinám. Výsledky našeho výzkumu budou konfrontovány s historicky doloženými typy a antroponymy z příslušných vývojových období.

Vendula Rejzlová

Dominikáni, františkáni a premonstráti v Hájkově *Kronice české* Příspěvek bude věnován zmínkám o dominikánech, františkánech a premonstrátech v Hájkově *Kronice české*. Výchozí nebude historická hodnověrnost a přesná datace jednotlivých událostí s těmito řády spojenými (ta bude zmíněna jen okrajově), ale jejich funkce (osobnosti, kláštery, kostely, spiritualita) v kontextu díla.

Miloš Sládek

Před ním ani po něm žádný tak obšírnou kroniku českou vůbec nevydal aneb Na okraj vztahů *Kroniky* a *Poselkyně* Příspěvek se věnuje některým vztahům mezi dvěma nejvýznamnějšími raněnovověkými zpracováními českých dějin, zabývá se zájmem kronikářů nejen o české, ale i o evropské dějiny, jejich rozdílnou prací s historickými prameny, jejich shodnými či rozdílnými hodnoceními některých postav českých dějin atd.

Daniel Soukup a Marie Krappmannová

Ajn šejne majse: K údajnému jidiš překladu pasáží Hájkovy *Kroniky české* V knihovně významného pražského rabína, sběratele a bibliofila Davida Oppenheima se zachovala knížečka lidového čtení: jejími autorkami byly pražské židovské měšťanky Bela Horowitzová a Rachel Raudnitzová-Porgesová, které ji vydaly pod titulem *Ajn šejne majse* roku 1705. První poválečná ředitelka Židovského muzea Hana Volavková text koncem 50. let charakterizovala jako parafrázi některých úvodních částí Hájkovy kroniky (z této jidiš verze pak čerpal námět pro svou povídku *Die Juden in Böhmens Vorzeit* Salomon Kohn roku 1848). Cílem příspěvku bude toto tvrzení podrobit kritické analýze a zamyslet se nad literárními průsečíky české a židovské literatury starší doby.

Zuzana Urválková

Místo Hájkovy *Kroniky české* v osvícensko-racionalistickém diskurzu Příspěvek bude zaměřen na recepci *Kroniky české* Václava Hájka z Libočan české ve vybraných dílech předních českých osvícenců — Františka Martina Pelcla, Gelasia Dobnera a Josefa Dobrovského, resp. na místo Hájkovy *Kroniky české* v dobovém osvícensko-racionalistickém diskurzu. Soustředěná pozornost by měla být věnována také hájkovské stopě v *Nové kronice české* a *Kurzgefaßte Geschichte der Böhmen* Františka Martina Pelcla se zřetelem k funkci intertextových vazeb a k představě modelového čtenáře ve jmenovaných dílech.

Petr Voit

Knižní kultura doby Václava Hájka z Libočan Cílem přednášky je představit literární a ediční model druhé třetiny 16. století jednak v širším předbělohorském kontextu a jednak s ohledem na *Kroniku českou*, která se stala jedním z vrcholů knižní kultury, neboť k její realizaci se zdárně spojil domácí potenciál literární, výtvarný i řemeslný.

http://www.ucl.cas.cz

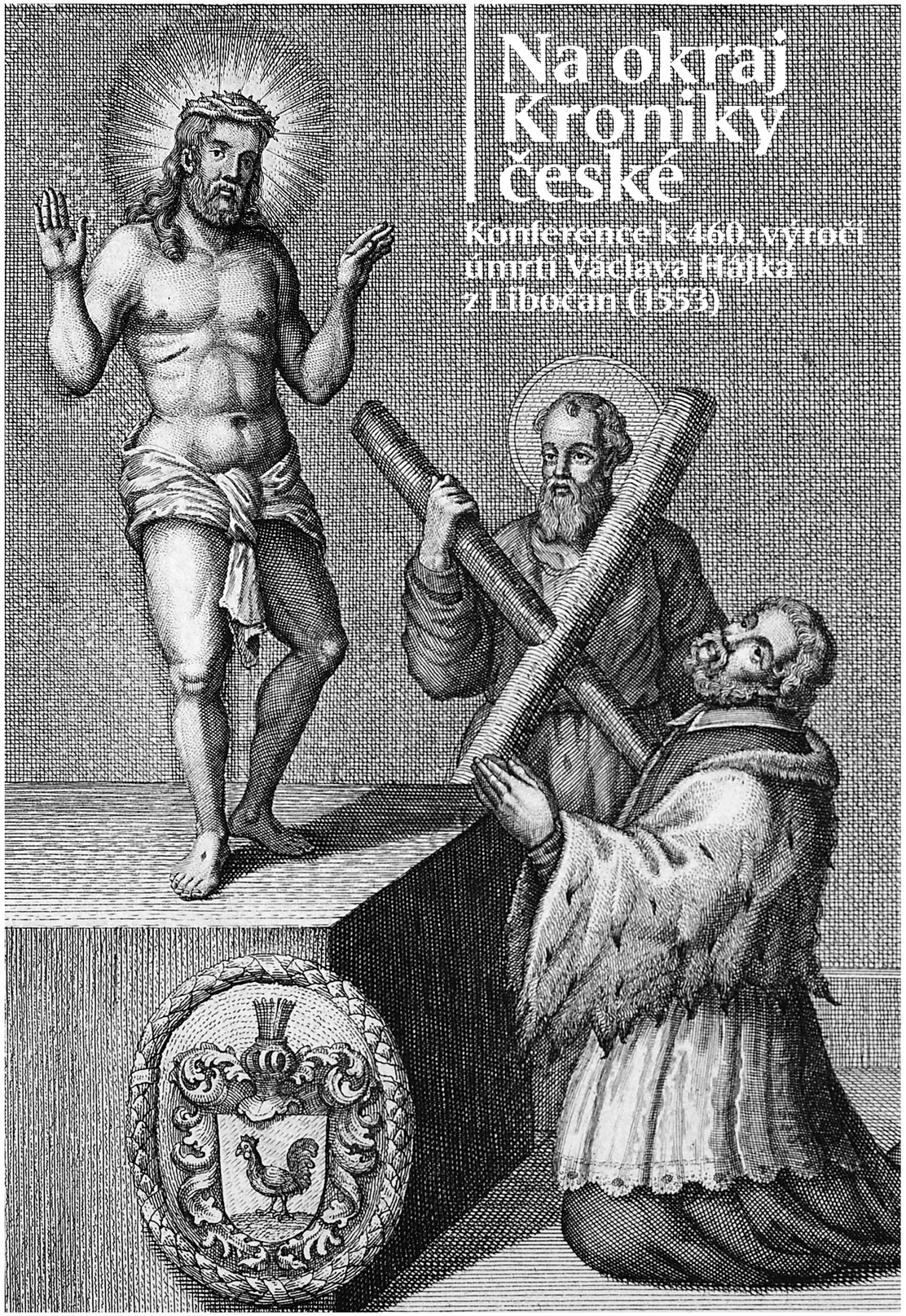

program_A4_skladacka_cb.indd 1 18.09.13 22:43

Na okraj Kroniky české

Konference k 460. výročí úmrtí Václava Hájka z Libočan (1553)

14.–15. listopadu 2013

Vlastimil Brom

Německý překlad Hájkovy kroniky české Johanna Sandela v kontextu vybraných německých zpracování starších historiografických děl z českých zemí Hájkovu *Kroniku českou* coby velmi vlivné zpracování českých dějin, dlouhodobě oblíbené v podstatě až po práh moderní historiografie, lze v jistém smyslu nahlížet v kontextu některých starších děl se srovnatelnými funkcemi. Lze zmínit staročeskou kroniku takřečeného Dalimila (již Hájkovo dílo ve veřejném povědomí velkou měrou nahradilo), dále je zde latinská Pulkavova kronika či tematicky vyhraněná autobiografie Karla IV., obě s výrazně oficiální autorskou či zadavatelskou koncepcí. Společným rysem zmíněných děl, jemuž bude v příspěvku věnována zvláštní pozornost, je existence paralelních jazykových verzí odpovídajících potřebám různých skupin obyvatelstva českých zemí. Někdy lze uvažovat o jistém oficiálním zadání k pořízení překladů (srov. např. český překlad Pulkavovy kroniky); u nacionálně neutrálních rozšířených děl je v našem prostředí i pořízení německých překladů očekávatelné, jindy to naopak působí překvapivě (explicitně protiněmecká Dalimilova kronika se ve 14. a 15. století dočkala hned dvou nezávislých německých převodů). Předkládaný příspěvek se pokusí srovnat uvedené rysy a okolnosti vzniku překladů vybraných historiografických děl a zařadit známá zpracování Hájkovy kroniky do tohoto kontextu.

Václav Cílek

Vlastivědné a přírodovědné údaje v díle Václava Hájka z Libočan Na počátku novověku opět roste zájem o přírodovědná pozorování, protože vedle antických historiků a filozofů dochází k návratu i k Pliniovi a dalším antickým přírodovědcům. Přírodní vědy se opět stávají součástí humanistické kultury. Předložený článek se snaží nalézt a shrnout a zhodnotit zajímavá pozorování uvedená v Hájkově kronice.

Alena M. Černá

Hájkova kronika a *Staré letopisy české* Mezi množstvím známých i neznámých zdrojů, které sloužily Václavu Hájkovi při práci na *Kronice české*, je i soubor drobných i rozsáhlejších kronik s názvem *Staré letopisy české*. V konferenčním příspěvku se pokusíme přesněji stanovit texty *Starých letopisů*, které Hájek při své práci využil. Poslouží k tomu komparace líčení několika pražských i mimopražských událostí z období husitské revoluce s důrazem na jejich jazykovou charakteristiku. I když bude při srovnání využita většina dochovaných textů *Starých letopisů*, analýza s přesvědčivými výsledky komplikuje jednak fragmentárnost dochovaných pramenů, jednak mimořádné tvůrčí nadání autora kroniky.

Jana Česká

Vedlejší epizodická vyprávění Hájkovy kroniky Zarážející oblíbenost a četnost přetisků Hájkova historiografického díla pramení z jeho tolik dříve diskutovaného nadání k vyprávění. Jak si všiml již Jaroslav Kolár, není to jen rozvitá obraznost „velkých“ dějin, nebo vyčítaná laxnost k „pravdě“, ale též koncepce průvodních příběhů, které z kroniky činí zájmové čtení pro skupiny čtenářů znalé především novinové a kalendářové produkce. Příspěvek se zaměří na roli a určení těchto charakteristických epických syžetů v *Kronice české*, navrhne jejich typologii a předpokládané funkce, čímž bude chtít demonstrovat záměrnost a promyšlenost díla jako literárního celku.

Petr Čornej

Hájkův obraz husitské epochy V reakci na stále převažující mínění příspěvek doloží, že Hájkovu interpretaci událostí husitské epochy nepodmiňovalo pouze jeho katolické hledisko, ale také sympatie s principy stavovského státu a sepětí se zájmy pražských měst. Na konkrétním příkladě pak ilustruje, že ne vše, co vyhlíží jako Hájkova smyšlenka, musí být nutně fikcí.

Dalibor Dobiáš

Hájkova *Kronika česká* a český literární romantismus Příspěvek pojedná vztah mladých spisovatelů 10.–30. let 19. století z Českých zemí ke *Kronice české* Václava Hájka z Libočan jako materiálu a inspiraci jejich romantického historicismu. V případových sondách bude sledovat jak vztah reálných spisovatelů k soudobému historickému diskurzu mezi osvícenstvím a romantismem a k Hájkově *Kronice*, tak i počínaje *Rukopisy královédvorským a zelenohorským* její průměty do jejich literárních děl.

Alena A. Fidlerová

To by bylo, aby Klatovy založeny nebyly aneb *Fundací* Jana Klatovského jako doplnění a nápodoba Hájkovy *Kroniky české* Příspěvek se bude zabývat spisem Jana Klatovského *Fundací aneb Založení a vystavění města Klatov* jakožto příkladem textu, který se v době nepříliš vzdálené od vydání Hájkovy kroniky pokoušel o kompenzaci jejích (zdánlivých) nedostatků, tj. o doplnění o informace, které v ní jeho autor postrádal. Jan Klatovský, pražský měšťan a klatovský rodák, vytvořil svůj rukopisný doplněk k Hájkově kronice roku 1599 a dedikoval ho konšelům města Klatov. Popsal v něm založení Klatov a první století jejich existence podobně, jak jsou popisovány v kronice počátky jiných královských měst, nikoli však Klatov. Věrohodnost svého textu, vydávaného za poznámky zapsané zpaměti po přečtení starého rukopisu, údajně nalezeného u svatovítského děkana Petra z Lindy, podpořil Klatovský jednak zapojením některých postav známých z kroniky (např. Bytíž, Kleň, Sudiroh...) a jednak vytvořením zdvojeného fiktivního autora textu: podle připojené předmluvy se jedná o zápisky Rotomana, prvního opata klatovského kláštera, který měl zase čerpat ze zápisků prvního klatovského faráře Votíka. Příspěvek se po stručné informaci o způsobu dochování a obsahu *Fundací* a o osobě jejího autora zaměří především na její obsahové, kompoziční a jazykové porovnání s Hájkovou kronikou. Stručně se dotkne také její recepce v následujících staletích, a to jak na úrovni lokální (klatovské), tak i v historiografických a hagiografických dílech širšího dosahu.

Tomáš Havelka

Kronika Václava Hájka z Libočan a její groteskní plán Václav Hájek tvořil *Kroniku českou* ve stejné době, kdy ve Francii vydával François Rabelais *Gargantuu a Pantagruela*, tedy v době, kterou Michail Bachtin označil jako završující středověkou smíchovou kulturu. Je tedy mimořádně zajímavou otázkou, zda, a případně jak se tato kultura projevila v Hájkově kronice, jejíž zábavný charakter je nezpochybnitelný. V kronice lze skutečně nalézt zřetelný smíchový plán, který se projevuje zejména v onomastické rovině a ve způsobu vystavění narativních pasáží. Navíc je třeba připomenout, že Václav Hájek je redaktorem a autorem překladu jednoho z nejgroteskněji děl renezanční literatury: *Života Adamova... zvaného Solfernus* (poprvé 1553).

Karel Komárek

Hájek u Jiráska. Intertextuální pohled Alois Jirásek ve *Starých pověstech českých* čerpal ze starších kronik, a zvlášť vydatně z Hájka. Šlo o navazování obsahové i textové. Pokoušíme se zjistit rozsah pasáží adaptujících Hájka i popsat způsob adaptace na rovině motivické, jazykové i stylové.

Ondřej Koupil

Hájek jako jazyková autorita Příspěvek se zaměří na využití Hájkova rozsáhlého textu v jazykověreflektivních pracích zabývajících se češtinou, zvláště u Matouše Benešovského a u Georgia Constantia SI.

Jan Kvapil

***Kronika česká* Václava Hájka z Libočan o Němcích i pro Němce** *Kronika česká* není pouze dílem zemsky patriotickým, její autor Václav Hájek z Libočan se rovněž sebevědomě hlásí k češství. Česká identita se v knize projevuje řadou protiněmeckých invektiv, poznámek a vtípků. Jak se s těmito zjevně protiněmeckými texty vypořádali překladatelé a redaktoři *Kroniky české* do němčiny? Jaký byl v kronice obraz Němců? V příspěvku bude hledána odpověď na tyto i jiné otázky.

Jaromír Linda

„Neznámý“ jihoslovanský pramen v Hájkově *Kronice české* Studie se zabývá analýzou pramene, jehož autora Hájek cituje jako Pavla Konstantina a jehož pozdější editoři (Šimák, Flajšhans) určili jako Paula Aemilia Veronského, autora díla *De regibus gestis Francorum*. Podle našeho mínění se Hájek opírá o zcela jiné dílo — o tzv. *Tureckou kroniku* Konstantina Michailoviće z Ostrovice, která se dochovala v několika českých a polských rukopisech a starých tiscích ze 16. století, přičemž dodnes není zcela vyřešen jejich vzájemný poměr. Díky textu, který Hájek z *Turecké kroniky* přetiskl, je tak možné určit nejen podobu a strukturu výchozího rukopisu, z něhož český historik vycházel, ale i pokusit se zodpovědět i zásadní otázku, týkající se chronologie českého a polského překladu.

program_A4_skladacka_cb.indd 2 18.09.13 22:43